

Przedpłata

na „Głos Narodu“ wynosi:
w Krakowie: miesięcznie
kor. 2.—. Za odnośnienie
do mieszkania dopłaca się
40 hal. miesięcznie.

Adres Redakcji i Admini-
stracji: ul. św. Jana 1. 3.

Telefon Nr. 190.

GŁOS NARODU

DZIENNIK POLITYCZNY, ZAŁOŻONY W ROKU 1893 PRZEZ JÓZEFA RYGOSZA.

REDAKTOR NACZELNY: DR. ANTONI BEAUPRÉ.

Przedpłata

na „Głos Narodu“ wynosi
na prowincji: miesięcznie
kor. 2.40. W państwie nie-
mieckim kwartalnie: 10
koron. W innych państwach
kwartalnie koron 12.—.

Numer pojedynczy zwykły
10 hal.

Numer z poprzednich dni
20 hal.

Ogłoszenia (inzeraty) przyjmuje upoważniony przedsiębiorca tego działu p. Jan Strycharski w biurze inseratowem „Głosu Narodu“ przy ulicy św. Jana 1. 3 (parter). Od miejsca wiersza drobnym pismem (petit) za pierwszy raz 16 halerzy, — za każdy następny raz 12 halerzy. — Nadesłane po 40 halerzy, od wiersza za każdy raz. — Śluby nekrologi etc. wiersz 80 hal. Zamiejscowe ogłoszenia przyjmuje we Lwowie S. Sokołowski, pasaż Hausmanna, w Wiedniu Haasenstein & Vogler (także w Hamburgu, Frankfurtie nad Menem, Berlinie, Lipsku, Wrocławiu). — M. Opelik, R. Mosse, M. Dukes, H. Schalek, w Paryżu C. Adam rue de Varenne 38.

Nr. 237.

Kraków, Środa dnia 16 Października 1901.

Rok IX.

Nowi zamiejscowi prenumeratorky o-
trzymają wszystkie dodatki ilustrowane,
które dotychczas wyszły, za dopłatą 10
ct. na porto pocztowe, i całą powieść
Alarcona „Skandal“ za dopłatą 25 ct.

„Mody paryskie“

najtańsze i najlepsze pismo dla kobiet —
zawierające dodatki powieściowe, o 12
wszelkie tablice krojów, mogą umo-
rować abonenci „Głosu Narodu“ po
zniżonej cenie — 90 centów kwar-
talnie.

Abonenci, którzy do czwartku
dnia 17 b. m. prenumeraty za miesiąc
październik nie nadesłali, nie otrzy-
mają już numeru piątkowego.

Z za kulis wiedeńsko-galicyjskich.

Piszą nam z Wiednia: Rozpoczyna się
tutaj zwykła gra intryg i kombinacji, któ-
ra towarzyszy otwarciu każdej sesji parla-
mentarnej. Jak się zgrupują stronnictwa w
Izbie? Jaka większość powstanie? Z kim
pójdą Polacy? Oto pytania, które sobie
zadają tutaj zarówno zwykli dyletanci poli-
tyczni, jak i mernerzy robiący politykę za
kulisami. Myśl odbudowania dawnej prawicy,
pojawić się musiała najpierwej, gdyż
mimo wszelkich usiłowań z pewnej strony,
nie przestała być aktualną. Rozstrzygającym
będzie stanowisko Koła polskiego, gdyż
Czesi i południowi Słowianie gotowi są pod-
trzymać każdą akcję zmierzającą do pono-
wnego zbliżenia stronnictw stojących na
gruncie autonomicznym; a i wśród Niemców
katolików nie brak szczerych przeciwników
centralizacji i germanizacji. Ale w Kole pol-
skiem zdania są zbyt podzielone, aby mógł
przewidzieć, który kierunek tam zwycięży.
Koło bowiem nie jest to już ów dawny
blok granitowy, w którym nie było żadnych
szczelin, gdzieby się mogły wcisnąć rozsa-
dzające żywioły. Dziś istnieją tam już bar-
dzo sprzeczne prądy, które z trudnością u-
trzymuje w porządku tradycja dawnej kar-
ności. Więc i w kwestji dalszej polityki
Koła nie można liczyć na jego jednomyśl-
ność. W każdym razie z trzech ewentual-
ności: powrotu do związku prawicy, przy-
mierza z Niemcami i polityki wolnej ręki,
ta ostatnia jest na razie najprawdopodob-
niejsza. Istnieją w Kole jeszcze silne sym-
patje czesko-słowiańskie, ale p. Körber pra-
cuje najusilniej nad tem, aby nie dopuścić
do kombinacji czesko-polskiej, a wiadomo,
jak czuły są przywódcy Koła na nacisk
wywierany ze strony rządu. Na jawne przy-
mierze z Niemcami nie mają odwagi nawet
najgorętsi zwolennicy zbliżenia do Niemców.
Zresztą położenie jest takie, że idąc z Niem-
cami trzeba się poddać właściwie kome-
ndzie Schönerera i Wolffa. Pozostaje zatem
polityka wolnej ręki, najdogodniejsza, bo
pozwala zawsze jeszcze, w każdej chwili,
na coś innego się zdecydować. Ma ona prze-

cięż tę złą stronę, że wprawdzie nie od-
stręcza nikogo, ale też nikogo zjednać nie
potrafi — a tak może łatwo wytworzyć
się sytuacja, w której Koło znajdzie się bez
przeciwników, ale i bez sprzymierzeńców,
właśnie w chwili kiedy ich najbardziej bę-
dzie potrzebować.

Zauważyć zaś trzeba, że w obecnej chwili
cichym pośrednikiem pomiędzy Kołem a
rządem jest p. Rapoport, a łatwo się do-
myśleć, w jakim kierunku zwracają się sym-
patje posła krakowskiej Izby handlowej.

Nie może to chyba być obojętnem dla
kraju, że żyd-finansista, prowadzący w Wie-
dniu dom czysto niemiecki, i niczem z kra-
jem nie związany, ma tak stanowczy głos
w sprawach polskich.

Doradcy nieodpowiedzialni.

Nasz korespondent wiedeński (Mm) pisze:
Nasi politycy, a w pierwszym rzędzie człon-
kowie Koła polskiego powinni zwrócić uwagę
jak najbaczniejszą na doradców nieodpowiedzial-
nych pana prezesa ministrów w sprawach gali-
cyjskich.

Każdy minister, a zwłaszcza naczelnik rządu
ma takich doradców. Rola ich bardzo ważna,
ważniejsza, niż się zdaje komukolwiek, często
rozstrzygająca, niekiedy zębna dla tych, o któ-
rych radzą, niekiedy fatalna dla tego, któremu
doradzają. Przykładem hrabia Kazimierz Badeni,
którego nagły, obrzydliwy upadek trzeba spro-
wadzić przeważnie na karb owych doradców po-
katnych.

Doradcami urzędowymi i odpowiedzialnymi
p. prezesa ministrów w sprawach galicyjskich są
przedewszystkiem p. minister bez teki, zasiada-
jący w radzie korony, i p. namiestnik, rezydu-
jący we Lwowie. Trzecim z kolei jest prezes
Koła polskiego, mający za sobą powagę repre-
zentacji całego kraju. Liczne nominacje przecież
z epoki rządów p. v. Körbera, szereg rozporzą-
dzeń, niektóre enuncjacje naczelnika rządu świad-
czą, że postępuje on wbrew głosowi doradczemu
owej trójcy, która za swoją działalność polity-
czną odpowiada wobec korony i wobec kraju.

A że p. prezes ministrów nie umie po pol-
sku, w Galicji był ogółem parę dni, stosunków
tego największego kraju koronnego nie zna, prze-
to, rzecz to jasna, musi przyjmować na własną
rękę do pomocy ludzi, którzy rozświecaliby mu
wskazówką i radą każdorazową sytuację w Gal-
icji, pod własnym kątem widzenia informowali
o występujących tamże działaczach publicznych,
musi widocznie powołać się ich radą, przeci-
wną wskazówkom doradców urzędowych.

Jednego z tych doradców nieodpowiedzialnych
znamy doskonale. Jest nim Jerzy baron Wassil-
ko Serecki, poseł bukowiański. Jego występ zaja-
dły w Izbie poselskiej, wymierzony przeciwko
Kołu polskiemu, a równocześnie jego stosunki
zażyte z p. prezesem ministrów wyjaśniają aż
zbyt wyraźnie, gdzie leży źródło pewnych uprze-
dzeń i pewnych niechęci antypolskich, widnieją-
cych w całej działalności p. Körbera.

„Neue Montagszeitung“ wymieniła jako dru-
giego doradcę nieodpowiedzialnego prezesa mi-
nistrów także i dra Arnolda Rappaporta.

P. Rappaport jest posłem Izby handlowej
krakowskiej i jest członkiem Koła polskiego.
Przypuszczać należy, że nie zechce używać na
złe dla kraju wpływu na prezesa ministrów, je-
żeli rzeczywiście takie wpływy posiada.

Gdyby przecież miało dzieć się inaczej, przy-
puszczamy, że Koło polskie podda sumiennej kon-
troli stosunki polityczne, jakie zachodzą między
jednym z jego członków i rządem.

Nasze szkolnictwo.

Szkoły ludowe pospolite a ludowe męskie.

II.

Zastanówmy się pokrótce, jakie korzyści wy-
nesi młodzież z tych szkół i dokąd udaje się po
ich ukończeniu? Korzyści te niezaprzeczenie są
znaczące. Wstępują do nich uczniowie z IV, V,
VI klasy szkoły pospolitej, lub z I, II klasy gi-
mnazjalnej. Są to chłopcy zazwyczaj starsi wie-
kiem, a więc umysłowo dojrzałi. A ponieważ
książki szkolne zawierają wiadomości naukowe
jasno i treściwie ułożone i uwzględniają kieru-
nek praktyczny, więc uczniowie wychodzą z
tych szkół ze znacznym zasobem wiedzy i w pe-
wym kierunku o wiele większym, niż uczeń
po ukończeniu IV klasy gimnazjalnej i udają się
albo do szkół przemysłowych, handlowych, do
seminarium nauczycielskiego, do szkoły kade-
ckiej, do kolei i handlu, a tylko bardzo mała
ilość do rzemiosła.

Z tego widzimy, że szkoły te odpowiadają
w znacznej części swemu celowi, bo młodzież
po ich ukończeniu ma kilka dróg, na których
może zdążyć do osiągnięcia pewnego stanowiska.
Rzemiosła u nas będą musiały jeszcze długo
walczyć z niechęcią czy uprzedzeniem, zanim
pocznie się im poświęcać młodzież z wyższych
stopni nauki. Przyczyną tego szukać należy w
ciężkich warunkach bytu rzemieślników i w braku
zyskowej pracy. Na upadek rzemiosła złoży-
ło się wiele czynników, które spowodowały prze-
wrót w stosunkach społecznych, więc też do ich
podniesienia i przysporzenia im zdolnych i świa-
tych majstrów, trzeba wiele środków, do któ-
rych między innymi należą specjalne rękodziel-
nicze szkoły z warsztatami fabrycznymi, przy
którychby młodzież obok nauki zawodowej kształ-
ciła się także w przedmiotach teoretycznych.

Kiedy założenie i zaprowadzenie szkół trzy-
klasowych wydziałowych męskich stało się fak-
tem dokonany. Rada krajowa otoczyła je o-
pleką i czujnym okiem śledzi ich rozwój. Wy-
posażyła je w środki naukowe do rysunków,
fizyki, chemji i historii naturalnej i każdego ro-
ku dyrekcje ich przedkładały Radzie krajowej
liczbę uczniów uczęszczających do nich.

Wglądaliśmy w ustrój tych szkół i rozpa-
trzywszy się w ich podrocznikach do nauki, wy-
snujemy łatwo myśl, że szkoły te mogą dać
wprawdzie młodzieży wiadomości z każdej gałęzi
najważniejszej, że uwzględniają cele praktyczne,
że przedmioty naukowe, szczególnie religja, mają
zastosowanie do zawodów przemysłowych i han-
dlowych, lecz iż wiadomości te nie są grunto-
wne, czyli tak pogłębione, aby chłopiec po ich
ukończeniu był dostatecznie przygotowany i uspo-
sobiony do jakiegokolwiek zawodu; czas trzech
lat nauki jest zbyt mały do tego, a tem mniej
wiek chłopców.

Z tego zatem wynika, że szkoły te powinny
być rozszerzone, że trzeba im dodać jeszcze przy-
najmniej trzy lata nauki, czyli, że szkoły te po-
winny być zamienione na sześcioklasowe. Obecne
trzy klasy powinny być fundamentem, na który-
mby spoczywał cały gmach szkoły, — a nauka w
klasach wyższych byłaby dalszym ciągiem i uzapełnieniem z klas niższych o zna-
cznie rozszerzonym zakresie. Taka sześcioklasowa
szkoła wydziałowa spełniałaby swoje zadanie
całkowicie i byłaby instytucją ze wszechmiar w
naszym kraju pożądaną.

Niezawodnie też tą myślą kierowała się Rada
szkolna krajowa, gdy w roku 1900 pojawił się
Sejmie wniosek zorganizowania dotychczasowy-
ch trzyklasowych szkół wydziałowych na sze-
ścioklasowe. Projekt ten, przedłożony w ogól-
nych zarysach w Sejmie, natrafił na małą liczbę
przeciwników, a znalazł poparcie i większość i
został uchwalony. Według tego projektu, obecne
trzyklasowe szkoły wydziałowe miały być rozsze-

